

Народна банка на Република Македонија
ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели
Преглед на тековната состојба

декември 2014 година

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба - влијанија за монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (октомври - ноември 2014 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2014 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус на проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Глобалното економско окружување, во основа, не е значајно променето споредено со последните оценки. Сепак, во овој период се случува одредени промени коишто укажуваат на зголемени идни ризици споредено со октомвриските проекции. Ова пред сè се однесува на евро-зоната, каде што најновите економски показатели ги потврдија индикациите за послаб економски раст од очекуваниот (0,2% реален раст во третиот квартал). ЕЦБ не ги оценува ваквите послаби остварувања како привремени, поради што во последните декемвриски проекции направи значителна надолна корекција на проекциите за економскиот раст за периодот 2014 - 2016 година¹. Влошувањето на оцените за растот на економијата е последица на надолна корекција и на домашната и на нето извозната побарувачка. И покрај овие ревизии, ризиците околу проекциите на растот и понатаму се претежно во надолна насока и се поврзуваат со слабиот економски раст на евро-зоната, што може да има негативни последици врз довербата на субјектите, а особено врз инвестициите на приватниот сектор. Во оваа насока може да делуваат и присутните геополитички ризици. Евентуално недоволниот напредок во спроведувањето на структурните реформи и понатаму се оценува како клучен фактор што може да го ограничи растот и во следниот период. Од аспект на инфлацијата, првата процена на ЕУРОСТАТ е дека годишната стапка на инфлација во евро-зоната во ноември изнесува 0,3%, што претставува умерено забавување на растот споредено со октомври (0,4%). Во услови на пониски цени на енергијата и влошените перспективи за економскиот раст, во декември ЕЦБ направи надолна ревизија и на оцените за инфлацијата за периодот 2014 - 2016 година². Во вакви околности, во декември ЕЦБ одлучи да ја задржи основната каматна стапка непроменета. Сепак, во комуникацијата на централната банка беше укажано дека примената на нестандартните мерки продолжува, што значи олабавување на монетарните услови во следниот период и зголемување на билансот на централната банка на ЕЦБ приближно до нивото од почетокот на 2012 година. Воедно, ЕЦБ најави дека на почетокот на следната година повторно ќе ги оценува ефектите од досегашниот монетарен стимул и доколку оценки дека има потреба ќе интервенира со дополнителни неконвенционални мерки.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување за македонската економија, оцените за странската ефективна побарувачка за периодот 2014 - 2015 година претрпеа мали промени во однос на октомвриската проекција. Новите оценки упатуваат на нешто послабо закрепнување на странската побарувачка, во голема мерка заради послабите економски изгледи во Германија и во Србија. Очекувањата за растот на странската побарувачка за 2016 година не се променија. **Промените во очекувањата за цените на примарните производи се во различна насока.** Последните движења и оценки за **светските цени на нафтата** и понатаму упатуваат на пониски ценовни нивоа на овој енергент во однос на октомвриските очекувања, односно на помали притисоци врз инфлацијата и условите на размена. Најновите движења на **цените на металите** укажуваат на нешто поповолни поместувања, коишто се поизразени кај никелот,

¹ Во оцените од декември се очекува растот да изнесува 0,8%, 1% и 1,5% за 2014, 2015 година и 2016 година, соодветно, додека во септември се очекуваше раст од 0,9%, 1,6% и 1,9%, соодветно за 2014, 2015 и 2016 година.

² Предвиден раст на инфлацијата од 0,5% во 2014 година, 0,7% во 2015 година и 1,3% во 2016 година, во декември, наспроти септември, кога очекувањата за инфлацијата беа 0,6% за 2014 година, 1,1% за 2015 година и 1,4% за 2016 година.

споредено со октомвриските проекции. Во однос на **цените на храната**, последните податоци за житните култури укажуваат на повисоки ценовни нивоа за овие производи, што упатува на нешто повисоки увозни притисоци преку овој канал врз домашната инфлација и условите на размена, споредено со октомвриските проекции. Притоа, треба да се има предвид дека присуството на геополитичките тензии во светот и понатаму создава голема неизвесност во однос на идните движења на цените на примарните производи.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на октомврисиот циклус проекции не упатува на поголеми отстапувања во одделните сегменти од економијата. Од аспект на показателите релевантни за монетарната политика, податоците за инфлацијата за октомври соодветствуваат октомвриската проекција. Во октомври, општото ценовно ниво продолжи да се намалува на годишна основа, но со побавно темпо. Во просек, во првите десет месеци од годината, ценовното ниво се намали за 0,3%. Во октомври базичната инфлација на годишна основа и понатаму се задржа во негативната зона, но остварениот пад е нешто помал во однос на септемврисиот. Во однос на проекцијата, инфлациските остварувања се во линија на октомвриската проекција, при надолни отстапувања кај цените на храната, додека кај цените на енергијата и кај базичната инфлација отстапувањата се во обратна насока. При речиси еднакви појдовни услови и дивергентни движења кај увозните цени во однос на очекуваните, **ризиците кај проекцијата на инфлацијата се оценуваат како урамнотезени.**

Во согласност со последните расположливи податоци за четвртиот квартал на 2014 година, девизните резерви (приспособени за ценовни и курсни разлики и ценовни промени на хартиите од вредност) забележаа благ пад, којшто тековно е помал во однос на очекувањата во октомвриската проекција. Во најголем дел ова намалување е последица на интервенциите на НБРМ на девизниот пазар преку продажба на девизи и нето-одливите врз основа на трансакциите за сметка на државата. Бројот на расположливи показатели за надворешниот сектор за четвртиот квартал сè уште е ограничен, остварувањата се тешко предвидливи, исто како и можноста за прецизно утврдување на факторите за промените во девизните резерви. Од показателите за надворешниот сектор, расположливи се податоците за нето-откупот од менувачкото работење заклучно октомври, коишто засега упатуваат на нешто повисоки нето-приливи од приватните трансфери во однос на проектираните. Податоците за надворешнотрговската размена со октомври навестуваат трговски дефицит во рамки на очекувањата за четвртиот квартал. Сепак, периодот на оцена е многу кус за да се дадат посигурни констатации во овој домен. Анализата на показателите на адекватност на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се движат во сигурна зона.

Индикативните високофреквентни податоци за третиот квартал на 2014 година упатуваат на **натамошен раст на домашната економија, но со малку позабавена динамика**, што е во согласност со очекувањата во октомвриските проекции. **Во однос на монетарните движења**, во октомври, податоците за кредитниот пазар за октомври покажуваат натамошен солиден раст на кредитите на месечна основа, што упатува на продолжување на поволните тенденции од септември, кога дојде до засилување на месечниот раст, по релативно послабите остварувања во текот на јули и август. Новото кредитирање во октомври во поголем дел беше насочено кон населението (околу 70%), при натамошен раст и на кредитите на корпоративниот сектор. Во однос на проекцијата за периодот до крајот на годината, заклучно со октомври се остварија околу 28% од предвидениот раст за четвртиот квартал. Со тоа, годишната стапка на раст на вкупните кредити во октомври изнесува 9,7%, додека октомвриската проекција за крајот на четвртиот квартал предвидува годишен раст од 8,7%³. Во однос на депозитниот потенцијал, во текот на октомври депозитите продолжија да растат, но со послаба динамика во однос на

³ Пониската стапка на раст за крајот на 2014 година во голем дел произлегува од базниот ефект, имајќи предвид дека во ноември и декември 2013 година беше забележано значително забрзување на кредитната активност на приватниот сектор, при што вкупниот прираст во тој период изнесува 6.120 милиони денари.

септември. Сепак, треба да се има предвид дека засега располагаме со остварувања само за еден месец од кварталот. Исто така, од почетокот на годината е присутна голема променливост во депозитните текови по месеци, поради што оценуваме дека сè уште е рано да се даваат какви било посигурни констатации во однос на депозитниот раст. Најновите оценки за нивото на **каматната стапка ЕУРИБОР укажуваат на пониско ниво во периодот на 2015 - 2016 година споредено со октомвриската проекција.**

Последните макроекономски показатели и оценки не упатуваат на поголеми промени во констатациите за амбиентот за спроведување на монетарната политика и за ризиците во однос на оцените дадени во рамки на октомвриските проекции. Анализирани преку показателите на адекватност на девизните резерви, тие и понатаму би останале во сигурна зона. Ризиците од надворешното окружување и понатаму остануваат неповолни и дополнително се нагласени со влошените перспективи за економскиот раст во евро-зоната и постојаните геополитички тензии. Кај инфлацијата, остварувањата со октомври се во склад со октомвриската проекција, со урамнотежени ризици околу проекцијата на идната динамика на инфлацијата. Показателите за економската активност покажуваат дека во согласност со очекувањата, економијата ќе продолжи да расте и во текот на третиот квартал на 2014 година, но со малку позабавена динамика. Новите кредитни текови се солидни, при што во октомври е остварено нешто помалку од една третина од предвидениот раст за последниот квартал. Податоците од монетарниот сектор сè уште се ограничени, што оневозможува изнесување посигурни констатации за динамиката на кредитниот и депозитниот раст.

Според декемвриската оцена, растот на странската ефективна побарувачка во 2014 година ќе изнесува 0,8%, што претставува минимална надолна ревизија во споредба со октомвриската проекција од 0,9%⁴.

Надолното отстапување најмногу произлегува од Германија, чијшто економски раст ќе биде понизок од очекуваниот во октомври, имајќи ги предвид досегашните остварувања за трите квартали...

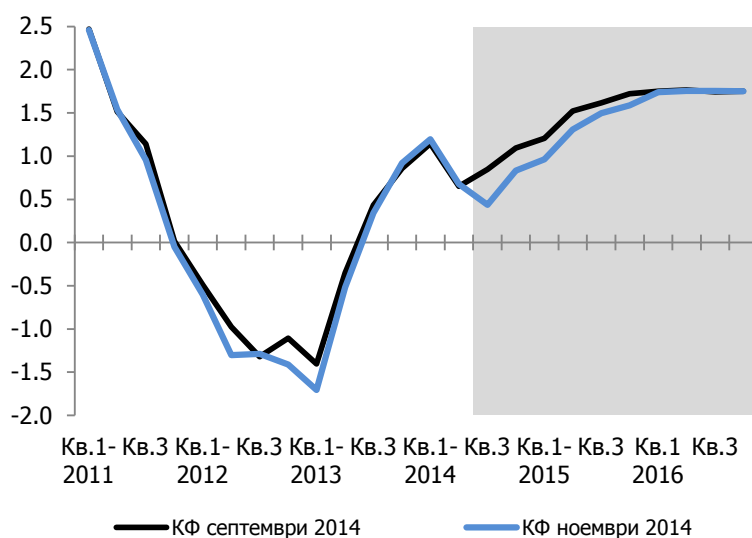
...како и од Србија, којашто се проценува дека ќе забележи подлабока рецесија оваа година поради негативните ефекти од мајските поплави.

Надолна ревизија е извршена и на проекцијата за 2015 година, за кога се предвидува раст на странската побарувачка од 1,3%, наспроти раст од 1,5% во октомвриската проекција...

...главно поради влошените очекувања за движењата во германската економија.

Од друга страна, во 2016 година и натаму се очекува засилен раст на странската ефективна побарувачка од 1,8%, што е во согласност со октомвриската проекција.

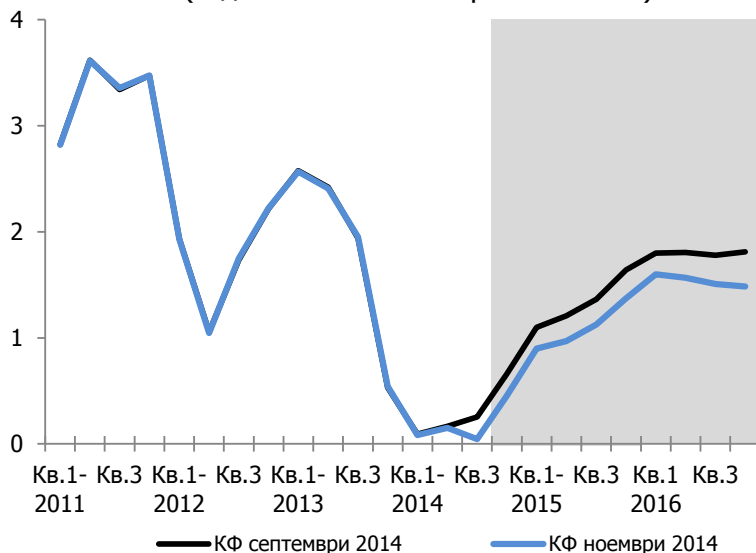
Странска ефективна побарувачка
(годишни стапки на промена во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

⁴ Ревизиите на податоците во историјата делумно се одраз на користењето нови серии за земјите вклучени во пресметката коишто се изготвени според методологијата Европски систем на сметки (ЕСС 2010).

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки на промена во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Странската ефективна инфлација е ревидирана надолу во целиот период на проекции.

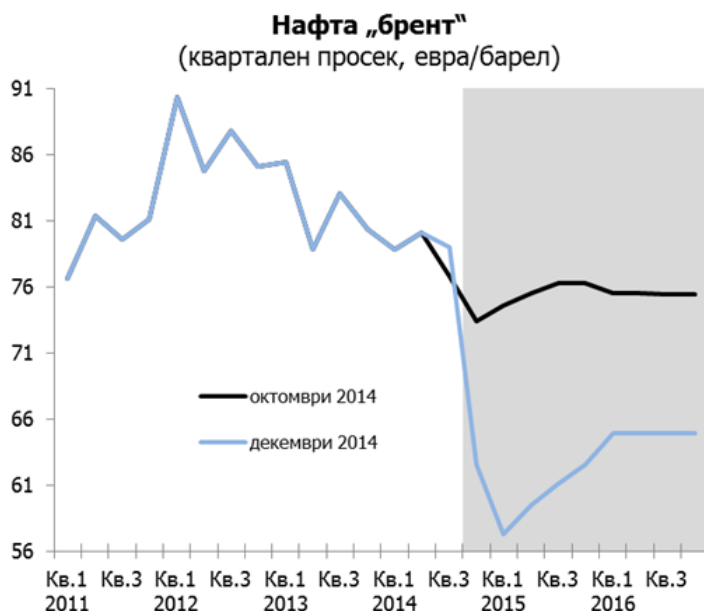
Притоа, во 2014 година се очекува минимално понизок раст на странските цени од 0,2%, наспроти октомвриската проекција од 0,3%...

...првенствено поради повисокиот негативен придонес од инфлацијата во Србија.

Како резултат главно на очекувањата за пониски потрошувачки цени во Германија и Србија, сега се предвидува пониска странска инфлација и за 2015 година...

...при што се очекува дека стапката ќе изнесува 1,1%, наспроти 1,3% во октомвриската проекција.

Проекцијата за странската ефективна инфлација за 2016 година, исто така, е ревидирана надолу, од 1,8% во октомври на 1,6%.

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Проектираната цена на нафтата од типот „брент“ во четвртиот квартал на 2014 година е значително пониска од октомвриската проекција (62,5 наспроти 73,4 евра за барел)...

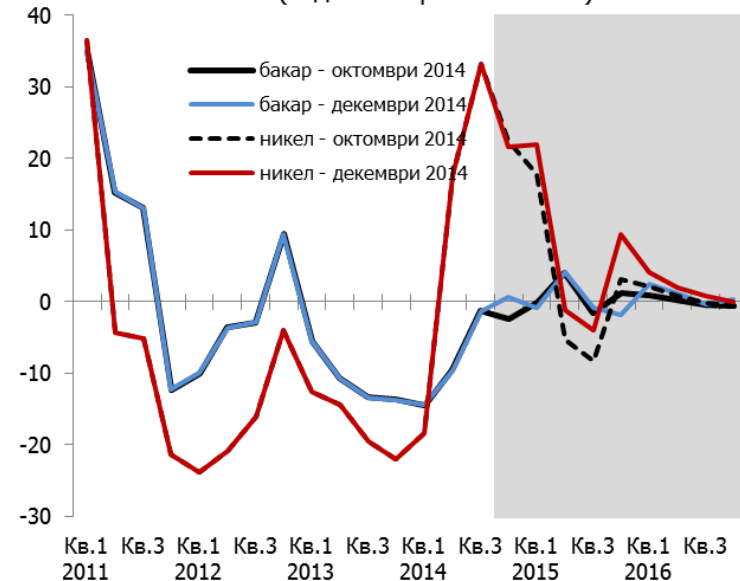
...што, пред сè, е резултат на одлуката на ОПЕК да не се намалува обемот на производство во наредниот период⁵. Дополнителни фактори коишто влијаат за намалување на цената на нафтата се континуираното зголемување на понудата, сè уште слабата побарувачка и силниот девизен курс на САД-доларот.

Оттука, на годишно ниво, во 2014 и 2015 година се очекува поголем пад на цената на нафтата во споредба со октомвриската проекција...

...додека во 2016 година се очекува стабилизирање на цената и одреден пораст. Сепак, и во 2016 година цените на нафтата остануваат значително пониски во однос на очекуваните во октомврискитот циклус на проекции (64,9 наспроти 75,4 евра за барел).

⁵ <http://www.bbc.com/news/business-30223721>

Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

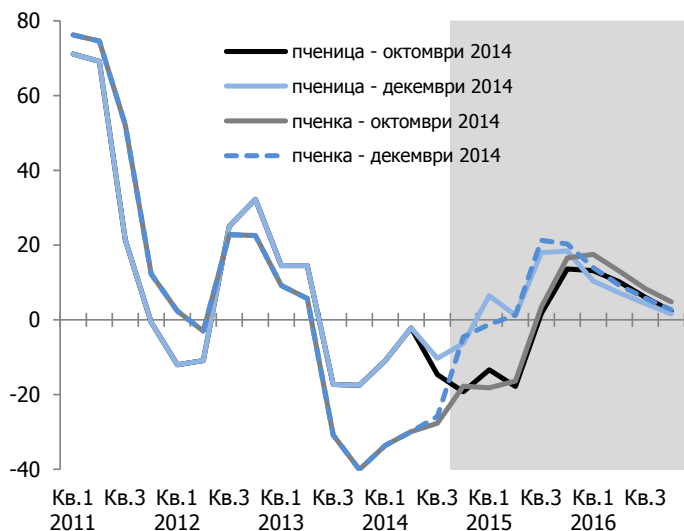
Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Во поглед на движењето на цените на металите во последниот квартал од 2014 година најновите оценки упатуваат на умерено понизок раст на цената на никелот и мал раст, наместо пад, на цената на бакарот во споредба со октомвриската проекција. Сепак, најновите движења на цените на металите за следните две години укажуваат на нешто поповолни поместувања, коишто се поизразени кај никелот, споредено со октомвриските проекции.

Во однос на движењето на цената на бакарот, во 2015 година се очекува помал раст во споредба со очекуваниот во октомвриските проекции, што се поврзува со зголемените производни капацитети и сè уште ниската побарувачка од Кина. Проекцијата за 2016 година е минимално ревидирана во нагорна насока.

Во текот на 2015 година се очекува цените на никелот да растат со повисока стапка заради оценките за натамошно задржување на извозните ограничувања од страна на Индонезија, а нагорна ревизија на растот е направена и за 2016 година.

Цени на пченица и пченка во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Оценките за четвртиот квартал упатуваат на помал пад на цената на пченицата и пченката во споредба со октомвриската проекција...

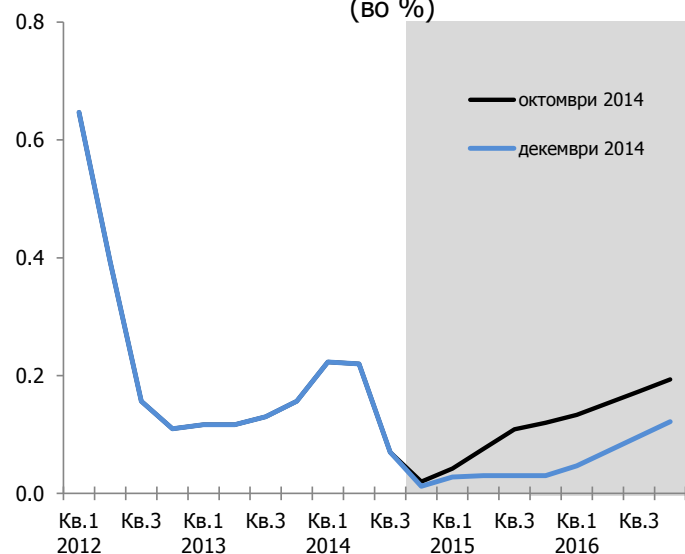
...што услови и намалување на очекуваниот пад на цените на овие култури за цела 2014 година.

Нагорни ревизии се направени и за 2015 година, при што се очекува ценовен раст на пченицата и пченката, наместо очекуваниот пад во октомвриската проекција...

... како резултат на намалувањето на светското производство на житарици, како и тековно неповолните временски услови во САД што дополнително се очекува да се одрази врз производството на овие култури.

За 2016 година, оценките укажуваат на умерено понизок раст на цените на житните култури во однос на октомвриската проекција.

**1-месечен Еурибор
(во %)**

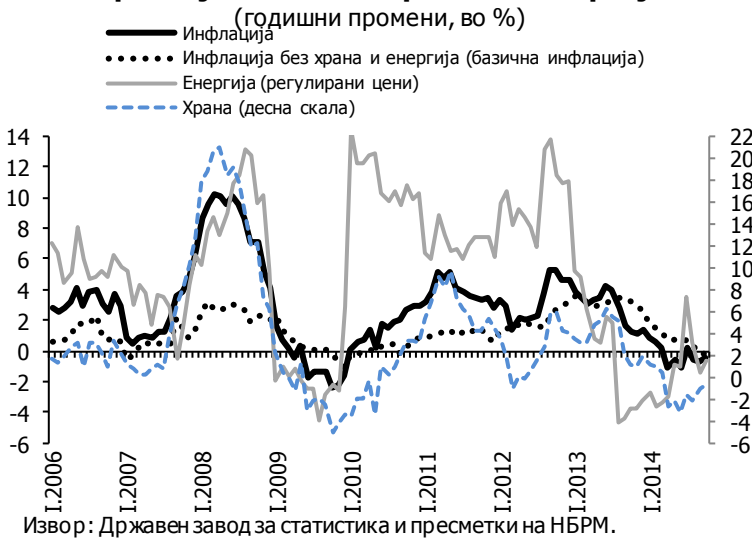
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Во четвртиот квартал странската каматна стапка ЕУРИБОР е малку пониска во однос на октомвриската проекција.

Надолни ревизии се направени и во поглед на очекувањата за нивото на странската каматна стапка за наредниот период, односно се оценува дека таа ќе изнесува 0,03% во 2015 и 0,08% во 2016 година (наспроти 0,09% во 2015 и 0,16% во 2016 година во октомвриската проекција)...

...најмногу како резултат на очекувањата за продолжување на стимулативната монетарна политика на ЕЦБ и во текот на наредната година.

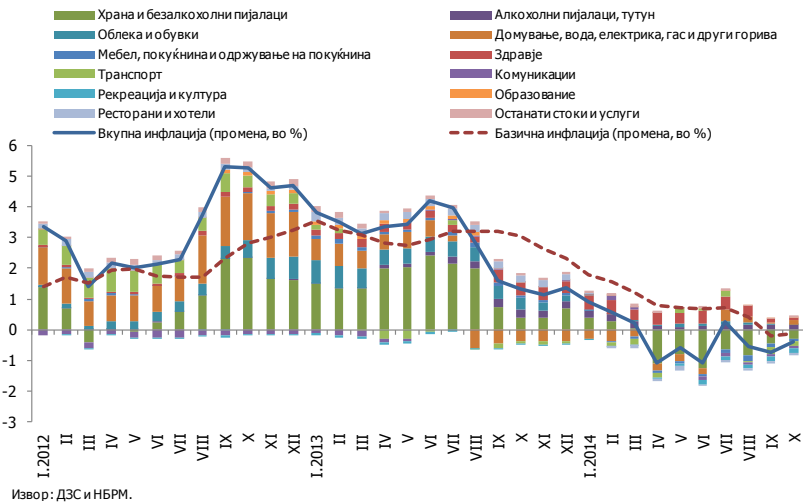
Инфлација и цени на храната и енергијата

Потрошувачките цени во октомври 2014 година бележат зголемување од 0,2% на месечна основа...

... при раст на цените на храната и на базичната инфлација⁶.

Придонеси кон годишната стапка инфлацијата (во п.п.)

Годишниот пад на општото ценовно ниво во октомври изнесуваше 0,4% и е малку поблаг во однос на падот во претходниот месец...

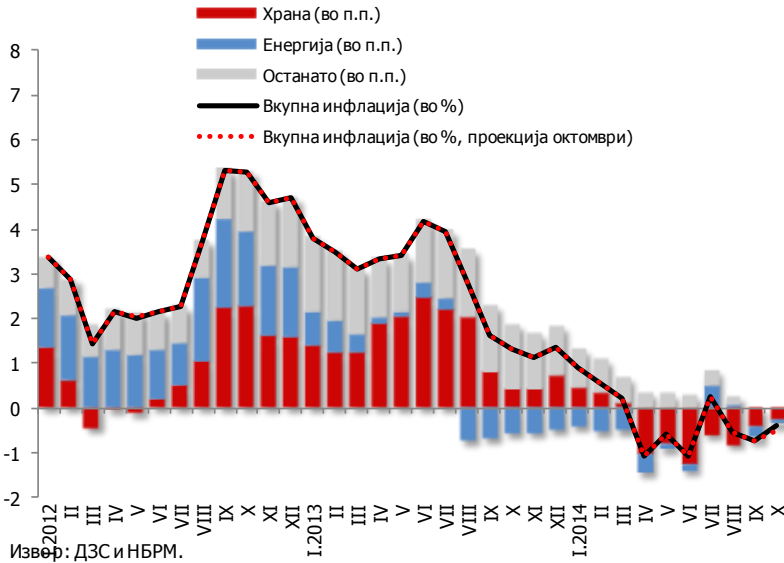
...што соодветствува со очекуваното движење на цените во октомврискиот циклус на проекции...

...при мали отстапувања на проектираното од оствареното движење кај сите три компоненти на инфлацијата. Притоа, кај цените на храната отстапувањата се во надолна насока, додека кај цените на енергијата и кај базичната инфлација отстапувањата се во нагорна насока.

⁶ Како категории со најголем индивидуален придонес кон октомврискиот раст на трошоците на животот се издвојуваат: свежиот зеленчук (месечен раст на цените од 4,9%) и обувките (месечен раст на цените од 2,4%).

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

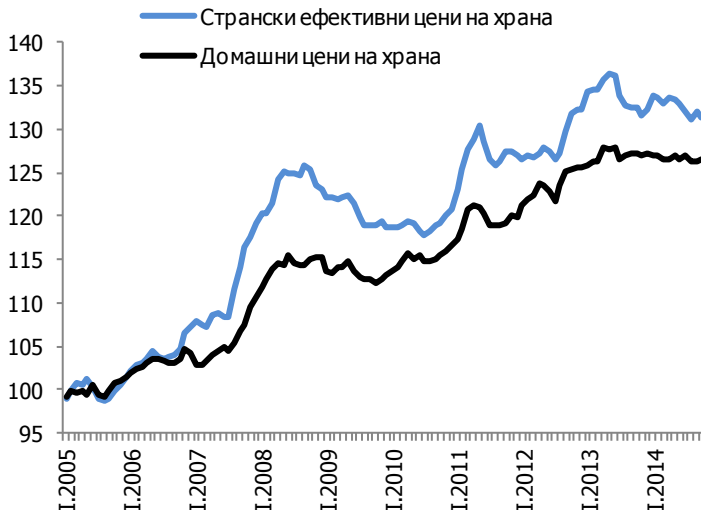
Во октомври е забележан месечен раст на базичната стапка на инфлација од 0,4% (наспроти септември кога базичната инфлација се задржа непроменета)...

...додека на годишна основа продолжи намалувањето на базичната инфлација, при што во октомври падот изнесуваше 0,1% (наспроти падот од 0,2% во септември).

Годишниот пад на базичната инфлација главно се објаснува со падот на цените во информатичката опрема, услугите за сместување и комуникациите.

Надворешните влезни претпоставки за 2014 година и 2015 година, коишто влегуваат во проекцијата се ревидирани во различна насока.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на РМ.
 Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРМ.

Така, во согласност со најновите информации се очекува пониска странска ефективна инфлација до крајот на 2014 и во текот на 2015 година.

Воедно, и оценките за движењето на цената на нафтата во 2014 и 2015 година бележат надолна корекција...

...одразувајќи ја одлуката на ОПЕК да не се намалува обемот на производство во наредниот период⁷, како и постојаното зголемување на понудата, сè уште слабата побарувачка и силниот девизен курс на САД-доларот.

Од друга страна, најновите оценки за цените на меѓународно тргуваните примарни производи упатуваат на нагорни корекции на цените на житните култури споредено со сигналите добиени од октомврскиот

⁷ <http://www.bbc.com/news/business-30223721>

циклус на проекции, односно се очекува помал пад на цените во 2014 година и раст на цените во 2015 година.

Ваквата промена во очекуваните движења на цените е резултат на намалувањето на светското производство на пченица и пченка, како и тековно неповолните временски услови во САД што се очекува да се одрази врз производството на овие култури.

Во поглед на проектираното движење на цените во наредниот период, ревизиите на влезните надворешни претпоставки упатуваат на избалансирани ризици...

...во услови на надолни корекции кај очекуваното движење на енергентите и странските цени, од една страна и нагорни ревизии на цените на житните култури од друга страна.

Дополнителен фактор кој ја зголемува неизвесноста околу идното движење на домашните цени сè уште се актуелните геополитички ризици.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

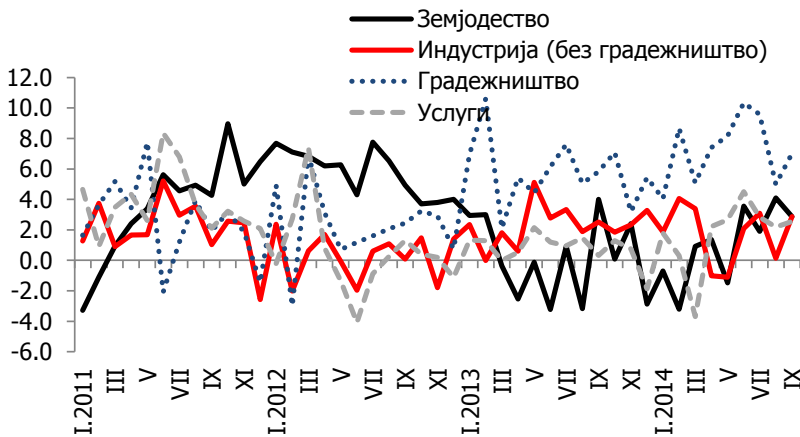
Во септември 2014 година, просечната **нето-плата** забележа номинален годишен раст од 1%, што претставува умерено забрзување на позитивната динамика регистрирана во претходниот месец.

Нагорни придвижувања на платите бележат повеќето од дејностите...

...но сепак, нешто поголема динамика на раст е регистрирана кај платите во дејноста „уметност, забава и рекреација“, како и кај платите во градежниот и во рударскиот сектор...

...додека намалување е регистрирано единствено кај платите во угостителството и во образованието.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во просек, во третиот квартал, нето-платите бележат номинален годишен раст од 1,1%, што е нешто помалку од очекувањата во октомвриската проекција (од 1,3%).

Реалните плати во септември се зголемија за 1,8%, во услови на намалени домашни цени.

Со тоа, **реалниот годишен раст на платите во третото тримесечје изнесува 1,4%...**

...динамика нешто пониска од очекуваната со октомврскиот циклус проекции.

Индикативните високофреквентни податоци за третиот квартал на 2014 година упатуваат на натамошен раст на домашната економија при продолжување на позитивните остварувања кај најголем дел од економските сектори...

...но сепак со малку позабавена динамика.

Во третото тримесечје, индустриското производство забележа раст од 5,5% на годишна основа, еднаков со оној остварен во претходниот тримесечен период...

...при што најголем придонес за растот остваруваат новите странски капацитети (пред сè производството на моторни возила), како и производството на прехранбени производи.

Врз основа на сигналите добиени од Анкетата за деловните тенденции во преработувачката индустрија, ваквото остварување во најголем дел се поврзува со растот на извозните порачки и растот на искористеноста на индустриските капацитети⁸...

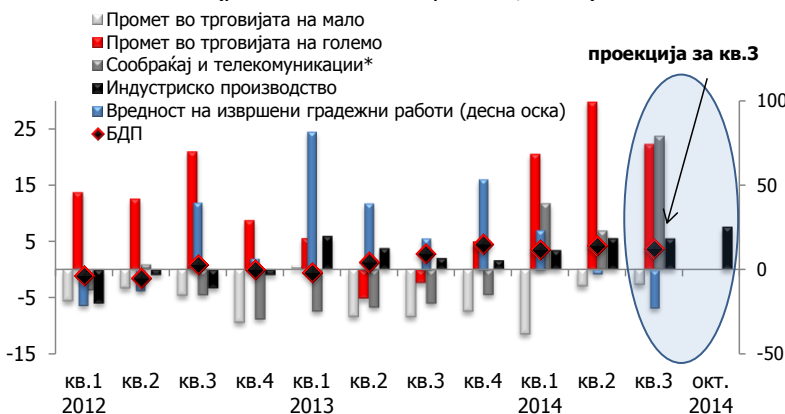
...а дополнително, во третото тримесечје, годишно зголемување бележи и обртот на залихите⁹ во индустријата, што исто така упатува на зголемена профитабилност на деловните субјекти од овој сектор.

Поволни поместувања во третиот квартал се забележуваат и во секторот „трговија“ при сè уште висок, двоцифрен раст на трговијата на големо и позитивни поместувања кај трговијата со моторни возила, за првпат од почетокот на годината. Трговијата на мало продолжи да се намалува, иако падот е послаб во однос на вториот квартал.

Во третото тримесечје, посилен раст бележи и активноста во транспортот, при што подобрувањето е генерално, односно се однесува на сите видови транспорт.

Раст на реализираниот промет е измерен и во **угостителството**, иако

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

⁸ Од Анкетата за деловните тенденции во преработувачката индустрија на ДЗС.

⁹ Обртот на залихите претставува сооднос помеѓу прометот и залихите на готови производи во индустријата. Поголема вредност на овој показател упатува на побрз обрт на залихите, што пак укажува на намалени трошоци за складирање, како и за намалени расходи по основ на осигурување на стоката, што пак на крајот се одразува во раст на профитабилноста на компаниите од овој сектор.

динамиката на растот е нешто побавна во однос на претходниот квартал.

По малиот пад регистриран во вториот квартал, а којшто доаѓа по речиси двегодишно интензивно јакнење на градежната активност, **податоците за извршените градежни работи во третото тримесечје упатуваат на продлабочување на падот на градежната активност.**

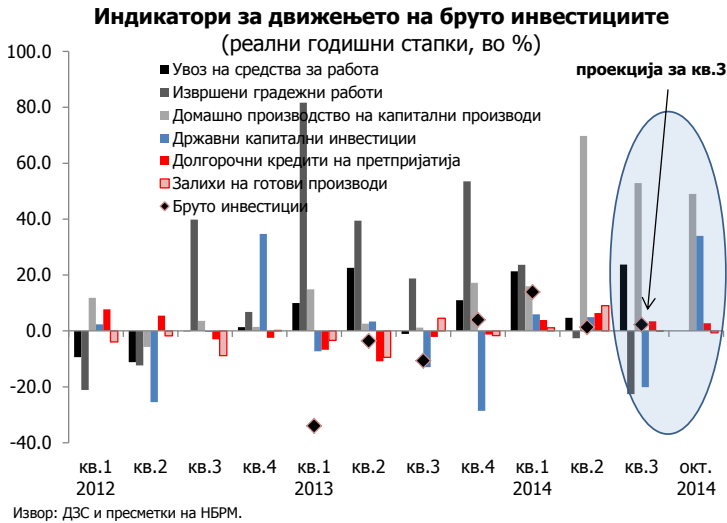
Расположливите високофреквентни показатели за агрегатната побарувачка ги „подгреваат“ очекувањата за продолжување на растот во третото тримесечје, и тоа во линија со оценките од октомврискиот циклус на проекции.

Очекувањата за **личната потрошувачка за третото тримесечје** се во насока на нејзино задржување во зоната на позитивни годишни промени...

...во услови на раст на реалните плати и трансферите (иако со забавена динамика споредено со претходниот квартал), како и раст на пензиите...

...а дополнителна поддршка била обезбедена преку солидниот раст на кредитите одобрени на секторот „население“, кој е минимално повисок од вториот квартал.

На раст на личната потрошувачка упатуваат и забрзаниот раст на увозот на стоки за широка потрошувачка и на домашното производство на потрошни добра.

Од друга страна, кај расположливите високофреквентни податоци за инвестициската активност во третиот квартал се забележуваат дивергентни движења, што ја зголемува **неизвесноста околу процена на движењето на инвестициската активност во третиот квартал.**

Имено, во третото тримесечје регистрирано е значително продлабочување на годишниот пад кај извршените градежни работи...

...и пад кај буџетските капитални расходи (наспроти малиот раст во претходниот квартал).

Од друга страна, во третиот квартал доаѓа до значително засилување на увозот на стоки врз основа на инвестиции...

...а раст, иако забавен во однос на вториот квартал, е остварен и кај домашното производство на капитални добра и кај долгорочното кредитирање на домашниот корпоративен сектор.

Номиналните податоци за **надворешно - трговската размена** укажуваат на стеснување на дефицитот во третиот квартал што е во склад со очекувањата од октомвриската проекција за стеснување на трговското салдо.

Буџетските остварувања за третиот квартал упатуваат на очекувања за пад на јавната потрошувачка во овој период, што соодветствува со оценките од октомврискиот циклус проекции...

...и тоа поттикнат од годишниот пад на трансферите за здравствена заштита¹⁰, како и на категоријата останати трансфери.

¹⁰ Поголем дел од трансферите за здравствена заштита се однесуваат на расходи за стоки и услуги.

Оценките за четвртото тримесечје се базираат врз мошне мал број расположливи податоци, што од своја страна отвора простор за поголема неизвесност околу констатациите.

Имено, растот на **индустриското производство** од 7,5% на годишна основа регистриран во **октомври од една страна...**

...и ослабените перцепции на раководителите од преработувачкиот сектор за обемот на производството во наредниот тримесечен период, од друга страна...

...би можеле да се третираат како индикативни **за годишниот раст на активноста на овој сектор во последното тримесечје од годината, но со нешто послаба динамика.**

Набљудувано секторски, октомвриското забрзување на индустриската активност во најголем дел се поврзува со производството на тутунските производи, со зголемената активност во доменот на производството на моторни возила, што, пак, е главно одраз на работењето на новите капацитети од технолошко-индустриските развојни зони, како и со зголеменото производство на електрична енергија.

Расположливите високофреквентни податоци за **личната потрошувачка упатуваат на продолжување на позитивниот тренд и во четвртото тримесечје, но со простор за нешто послаб интензитет...**

...констатација базирана главно врз нешто послабата динамика на раст на кредитирањето на населението регистрирана во октомври...

...како и на позначителното забавување на позитивната динамика на домашното производство на потрошни добра.

Исто така,, октомвриското навлегување во зоната на позитивни годишни промени на расходите на државата за капитални инвестиции креира **изгледи за поповолен амбиент во поглед на инвестициската активност во последното тримесечје од годината.**

Октомвриските податоци за надворешната трговија укажуваат на зајакнати изгледи за продлабочување на трговскиот дефицит во последното тримесечје од годината...

...што, исто така, е веќе предвидено со октомврискиот циклус проекции.

Октомвриското остварување на буџетот засега дава изгледи за нагорно отстапување кај јавната потрошувачка, во однос на оцените, според кои во четвртото тримесечје се очекува продлабочување на годишниот пад на јавната потрошувачка.

Поповолните индикации во поглед на јавната потрошувачка се поврзуваат со засилувањето на растот на расходите за стоки и услуги, како и на и на расходите за плати...

...а дополнително влијание има и октомвриското преоѓање во зоната на позитивни годишни промени на трансферите за здравствена заштита.

Во октомври, и покрај високиот раст на извозот, засилениот годишен раст на увозната активност доведе до **годишно проширување на дефицитот во надворешнотрговската размена за 4,3%...**

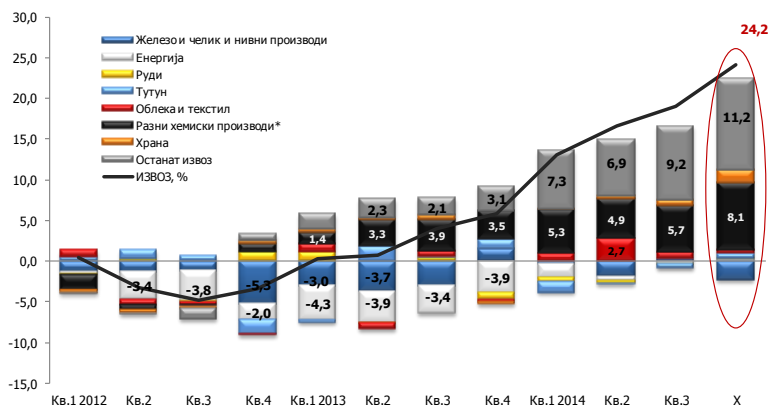
...што е во согласност со очекуваната динамика на трговскиот дефицит во четвртиот квартал, според октомвриската проекција.

Извозот на стоки во текот на октомври забележа годишен раст од 24,2%, што и понатаму го одразува зголеменото искористување на новите капацитети ориентирани кон извоз...

...воедно сите останати категории имаа мал позитивен придонес, со исклучок на годишниот пад остварен кај извозот на железо и челик.

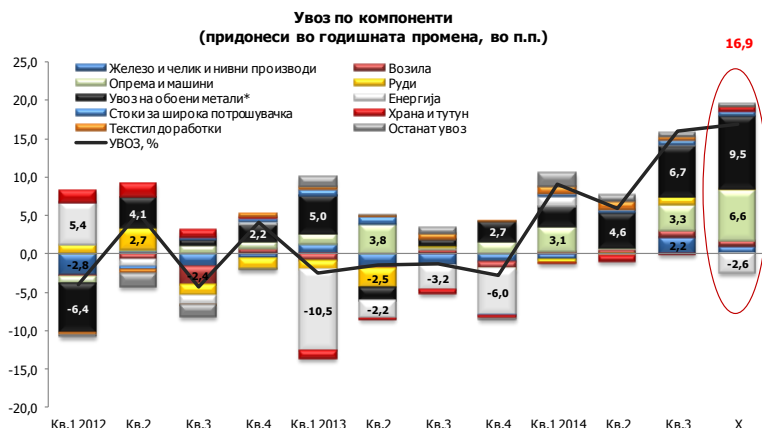
Во споредба со проекцијата, остварениот извоз во октомври навестува подобри извозни остварувања во однос на очекуваните за четвртиот квартал. Позитивното отстапување пред сè ги отсликува подобрите извозни резултати на новите капацитети.

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

Извор: НБРМ.

* Податоците го опфаќаат вкупниот извоз на еден значаен извозен капацитет во индустриската зона.

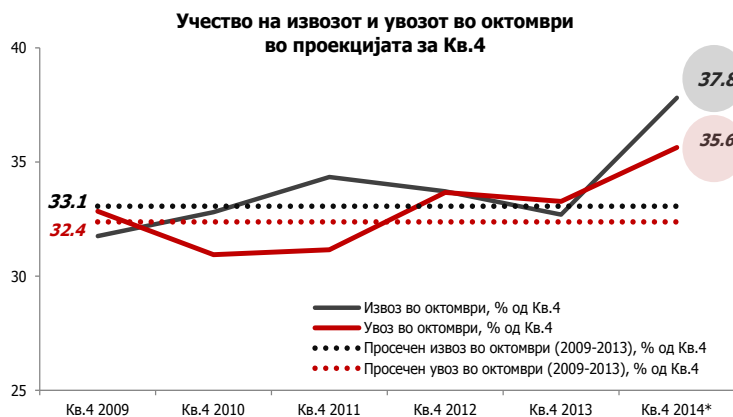
Извор: НБРМ.

* Податоците го опфаќаат вкупниот увоз на еден значаен извозен капацитет во индустриската зона.

Увозот во октомври оствари годишен раст од 16,9%, што во најголем дел се должи на растот на суровинскиот увоз на новите индустриски капацитети и на увозот на опрема и машини...

...додека увозот на енергенти бележи пад на годишна основа.

Увозните остварувања во октомври укажуваат на полоши увозни остварувања во однос на проектираните за четвртото тримесечје. Притоа, најголемо нагорно отстапување е остварено кај суровинскиот увоз за еден позначаен капацитет од слободната економска зона и кај увозот на опрема и машини, додека останатите увозни категории главно ги исполнуваат очекувањата.

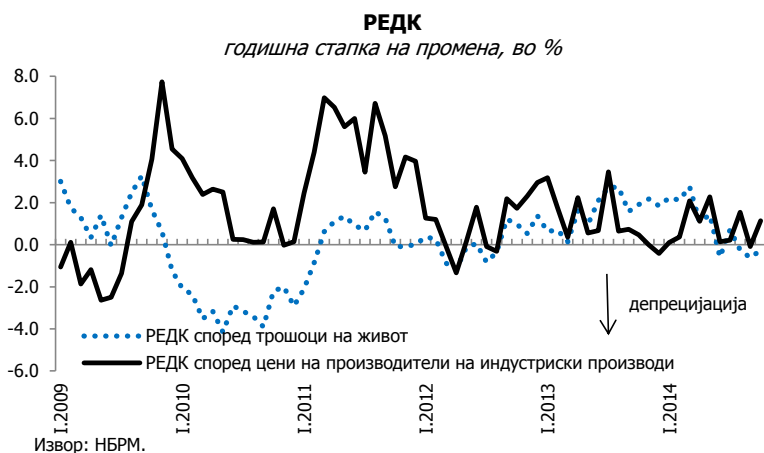

Извор: НБРМ.

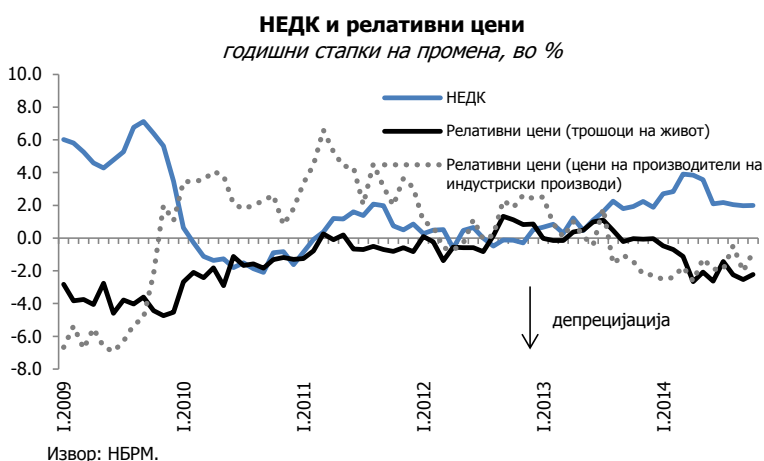
* Учество на извозот/увозот во октомври во проектираниот извоз/увоз за кв.4 2014 година, проекција октомври 2014.

Во октомври, остварувањата на извозот и увозот се малку повисоки од очекуваните и во однос на историскиот просек, но генерално упатуваат на остварувања кај **трговското салдо во рамките на очекувањата за четвртиот квартал, во согласност со октомвриската проекција.** Воедно, податоците се однесуваат само на еден месец и не се доволни за донесување посигурни констатации.

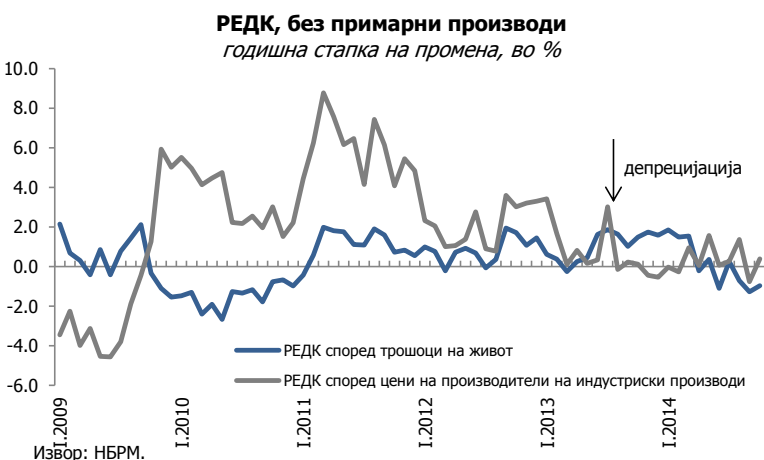
Последните движења на светските берзански цени укажуваат на поповолни очекувања за цените на никелот и непроменети за бакарот, во просек, за тековната и наредната година. Исто така, најновите очекувања за цените на суровата нафта упатуваат на значително поголем годишен пад на цената изразена во евра за анализираниот период, што повторно укажува на поповолни услови на размена до крајот на тековната и во наредната година.

Во октомври 2014 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија остварија дивергентни промени на годишна основа. Споредено со истиот месец од претходната година, индексот на РЕДК пресметан според трошоците на живот повторно забележа мала депресијација од 0,3%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи оствари годишна апрецијација од 1,1%.

Понатамошната апрецијацијата на номиналниот ефективен курс на годишна основа (од 2%), резултат на пролонгираната депресијација на украинската гривна, руската рубља и турската лира во однос на денарот, предизвика нагорни притисоци врз двата индекса на РЕДК. Од друга страна, растот на странските трошоци за живот, наспроти умерениот годишен пад на домашните, како и поголемиот раст на странските наспроти домашните цени на индустриски производи, доведе до пад на релативните цени за 2,2% и 0,8% соодветно.

Анализата на движењето на индексите на РЕДК, пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарни производи¹¹ упатува на слични движења кај домашната ценовна конкурентност. Имено, индексот на РЕДК засновани врз трошоците на живот оствари годишна депресијација од 1%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 0,4%.

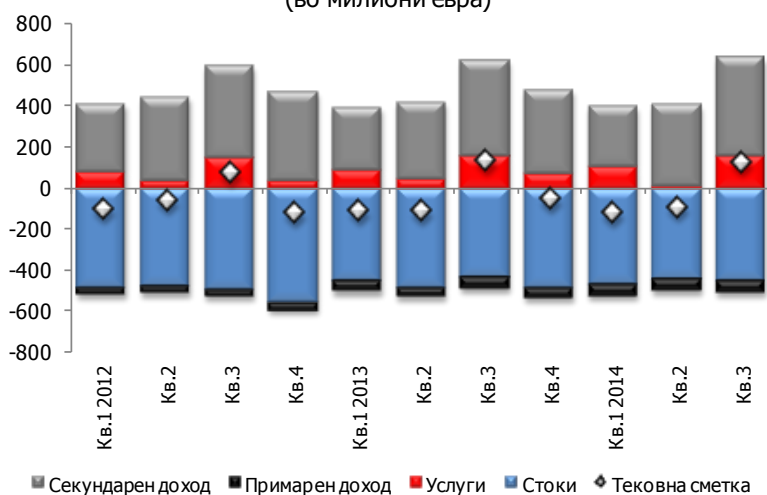
¹¹ Примарни производи коишто не се опфатени во пресметката се: нафтата и нафтените деривати, железото и челикот, рудите и увозните сировини за новите индустриски капацитети во слободните економски зони.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Релативните трошоци на живот забележаа годишен пад од 1,4%, поттикнат од намалувањето кај домашните цени, наспроти годишниот раст кај странските. Благ пад на годишна основа е забележан и кај релативните цените на индустриските производи и тоа од 0,1%, предизвикан од подинамичниот раст на странските во однос на растот кај домашните цени на индустриски производи. Апрецијацијата на НЕДК продолжи и во октомври, при што годишната промена повторно беше предизвикана од депресијацијата на турската лира и српскиот динар во однос на денарот.

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

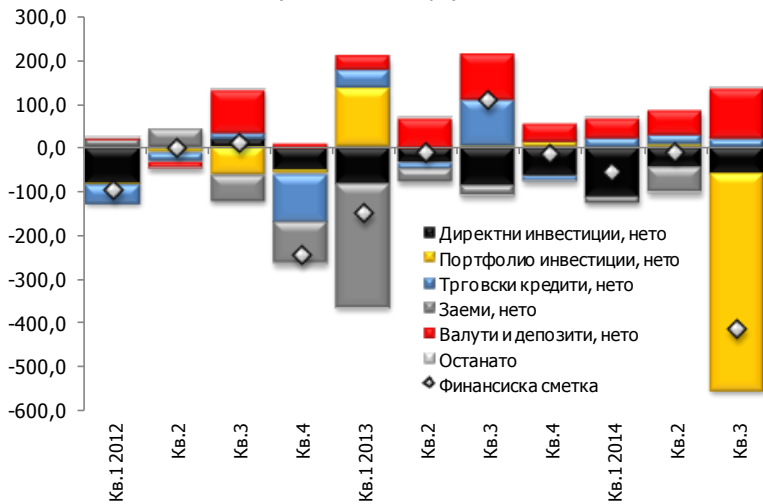

Во третиот квартал на 2014 година, тековната сметка на билансот на плаќања забележа суфицит од 125,3 милиони евра (или 1,5% од БДП), којшто е повисок во однос на очекуваниот во октомвриската проекција.

Од аспект на одделните компоненти, подобри остварувања од проектираните бележат помалиот дефицит во размената на стоки и услуги со странство и нешто повисокиот суфицит од очекуваниот кај секундарниот доход...

...додека дефицитот кај примарниот доход е малку поголем во однос на очекувањата.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

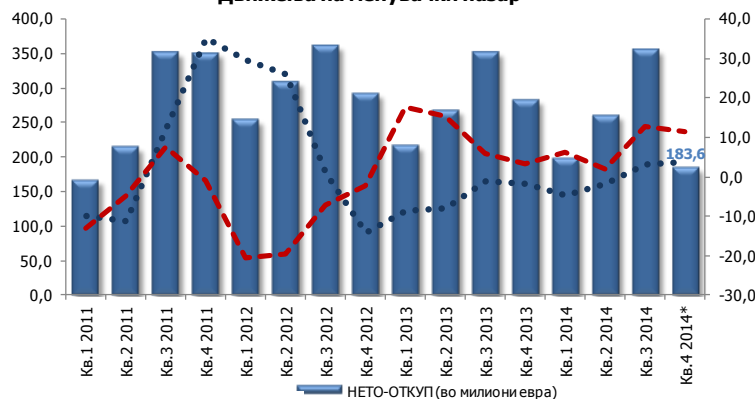

Извор: НБРМ.

Во третото тримесечје, во финансиската сметка се настанати нето-обврски во износ од 417,3 милиони евра (или 4,9% од БДП), коишто се пониски од проектираните за третиот квартал од годината.

Надолните отстапувања во однос на октомвриската проекција во најголем дел произлегуваат од нето стекнување средства кај трговските кредити, наспроти очекувањата за нето создавање обврски кај оваа категорија, како и послабите остварувања кај директните инвестиции. Од друга страна, валутите и депозитите бележат пониско нето создавање обврски во споредба со планираното. Останатите компоненти на финансиската сметка се во склад со октомвриските очекувања.

Движења на менувачки пазар

* Последни расположливи податоци заклучно со 30.11.2014 година.

Извор: НБРМ.

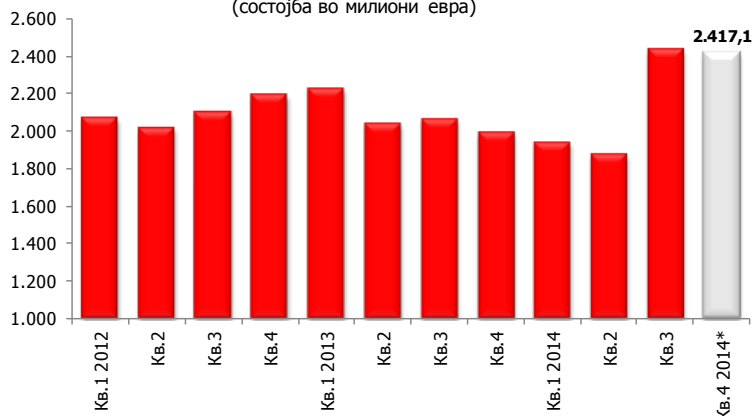
•••• Понуда на девизи (годишни промени, %) - десна скала
- - - - Побарувачка на девизи (годишни промени, %) - десна скала

Последните податоци за менувачкото работење, заклучно со периодот октомври-ноември 2014 година, укажуваат на продолжување на годишниот раст кај понудата и кај побарувачката на девизи.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во октомври и ноември 2014 година изнесува 183,6 милиона евра, што претставува раст од 1,7% споредено со претходната година.

Според последните расположливи податоци од менувачкиот пазар, се очекува остварувањата на нето-приливи од приватните трансфери во четвртиот квартал од 2014 година да бидат во согласност со планираните во октомвриската проекција.

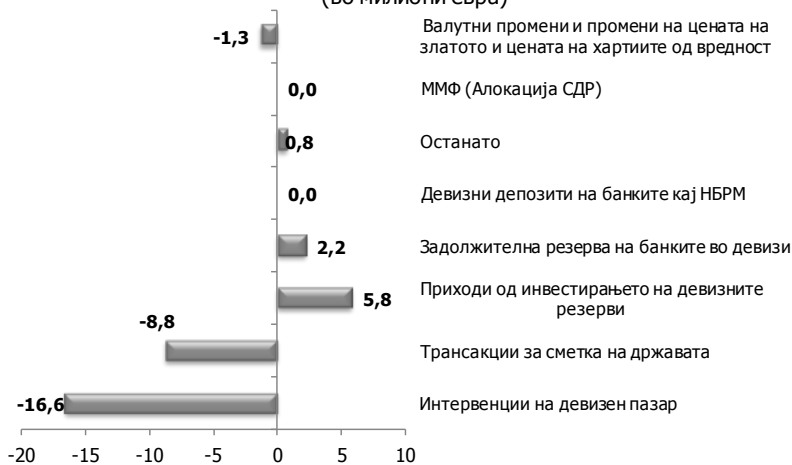
Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

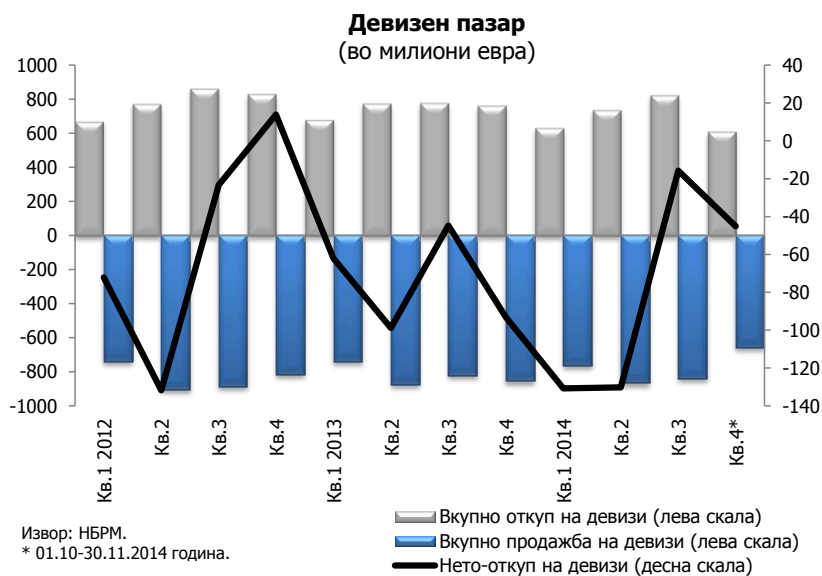
* Последни расположливи податоци со 30.11.2014.
Извор: НБРМ.

Состојбата на бруто девизните резерви, на 30.11.2014 година, изнесува 2.421,2 милиона евра, што претставува пад од 13,8 милиони евра во однос на крајот на третиот квартал од 2014 година. Падот на девизните резерви во најголем дел се должи на нето-продажбата на девизи од страна на НБРМ на девизниот пазар и трансакциите за сметка на државата, коишто делумно беа неутрализирани со позитивните движења кај валутните промени и промените на цената на златото и трансакциите на НБРМ.

Фактори на промена на девизните резерви во периодот октомври-ноември од 2014 година
(во милиони евра)

Извор: НБРМ.

Во периодот 1.10 - 30.11.2014 година, на **девизниот пазар** кај банките е остварена нето-продажба од 49,8 милиони евра, којашто е пониска во споредба со нето-продажбата од 71,6 милион евра, остварена во истиот период минатата година. Ваквата годишна промена се должи на подинамичниот годишен раст на понудата во однос на растот на побарувачката на девизи (од 30,7% и 21,7%, соодветно).

Секторската анализа укажува дека подобрите годишни остварувања се должат на секторот „нерезиденти“¹², каде што е остварен значително повисок нето-откуп на годишна основа, при значаен годишен пораст на нето-продажбата на фирми.

¹² Повисоката понуда од страна на нерезидентите во најголем дел е одраз на откупот на девизи во износ од 71 милиони евра заради промена на сопственичката структура кај една домашна компанија.

Податоците, заклучно со октомври, покажуваат повлекување ликвидност преку монетарните инструменти во однос на крајот од третиот квартал, што е во рамки на октомвриската проекција за четвртиот квартал...

Извор: НБРМ.

...во услови кога нето девизната актива на НБРМ бележи мал пад и при намалување на вкупните депозити на државата кај НБРМ во однос на крајот од третиот квартал, што е во согласност со предвидената динамика за четвртиот квартал.

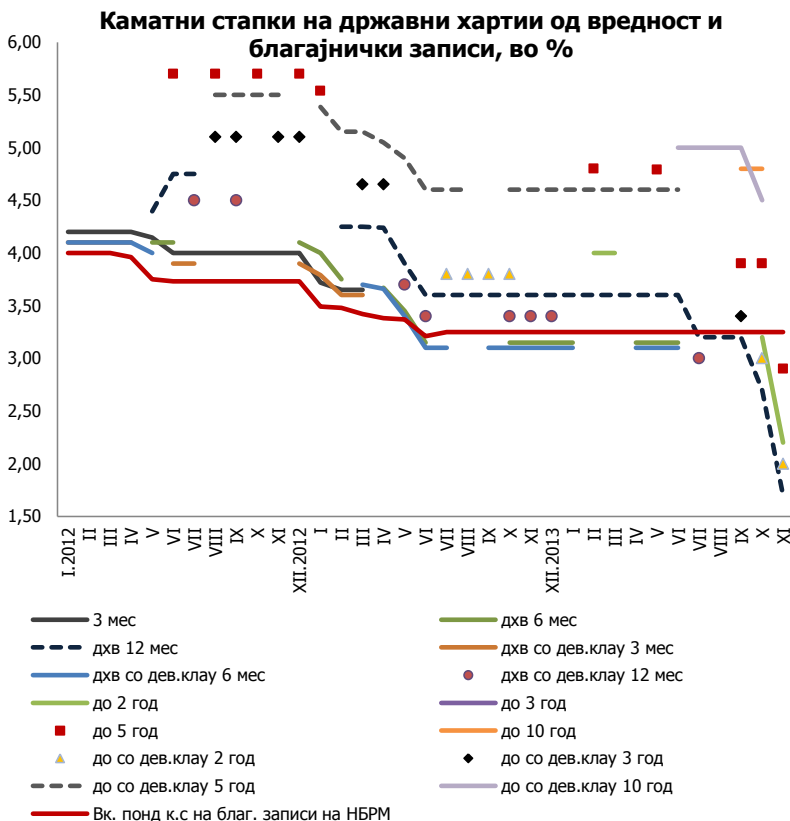
Последните расположливи податоци покажуваат дека во октомври во Буџетот на Република Република Македонија е реализиран дефицит од 656 милиони денари. На збирна основа, за периодот јануари - октомври, буџетскиот дефицит изнесува 18.110 милиони денари (или 3,5% од БДП¹³), што претставува 92,4% од предвидениот буџетски дефицит за 2014 година во согласност со Ребалансот на буџетот. Од аспект на неговото финансирање, во октомври буџетскиот дефицит беше финансиран преку повлекување депозити од сметката кај НБРМ, додека врз основа на државните хартии од вредност државата изврши нето-отплати.

¹³ Во пресметките е користена проекцијата на НБРМ за номиналниот БДП. Според проекцијата на МФ, буџетскиот дефицит за истиот период изнесува 3,4% од БДП.

Извор: НБРМ.

Состојбата на државните хартии од вредност на домашниот пазар на крајот од ноември изнесува 64.956 милиони денари и во однос на септември 2014 година е пониска за 5.959 милиони денари. На кумулативна основа, заклучно со ноември е регистрирана нето-отплата на државни хартии од вредност во износ од 363 милиони денари.

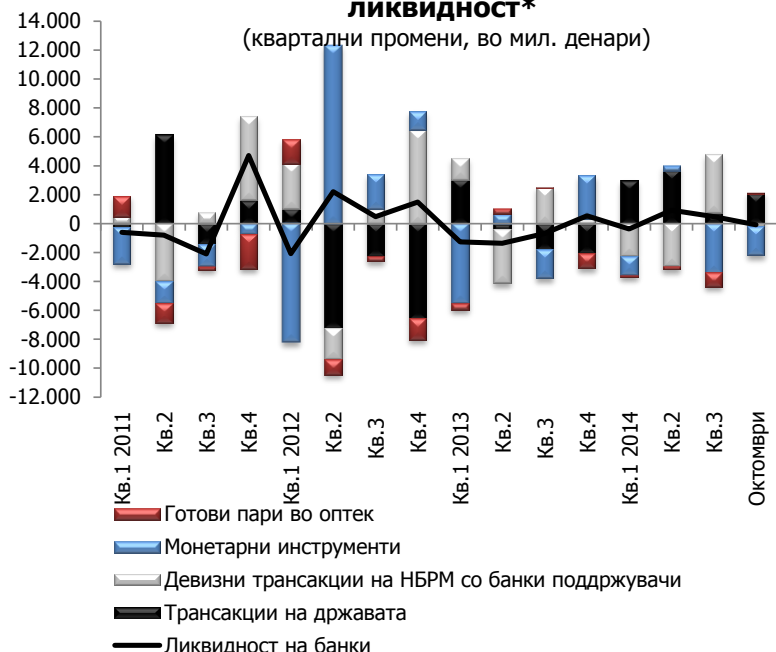

Извор: НБРМ.

Каматните стапки на државните хартии од вредност на аукциите одржани во ноември се движеа во распон од 1,7% за 12-месечните државни записи, 2% и 2,2% за двегодишните државни обврзници со и без девизна клаузула, соодветно до 2,9% за петгодишните државни обврзници. Сите типови на државни хартии од вредност емитирани во ноември беа со пониски камати во однос на претходните аукции.

**Текови на креирање и повлекување
ликвидност***

(квартални промени, во мил. денари)

*Позитивна промена - креирање ликвидност; негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ.

Од аспект на тековите на креирање и повлекување ликвидност, во октомври ликвидност беше креирана преку трансакциите на државата, додека преку монетарните инструменти беа повлечени ликвидни средства. Во вакви услови, во октомври вкупната ликвидност забележа мал пад.

На крајот на октомври примарните пари бележат мал пад во однос на крајот од септември, што е спротивно од очекувањата за нивен раст во текот на четвртиот квартал...

...при регистриран пад на готовите пари во оптек, и раст на вкупните ликвидни средства на банките, наспроти очекуваниот раст на двете компоненти во четвртиот квартал во согласност со октомвриската проекција.

Вкупни депозити

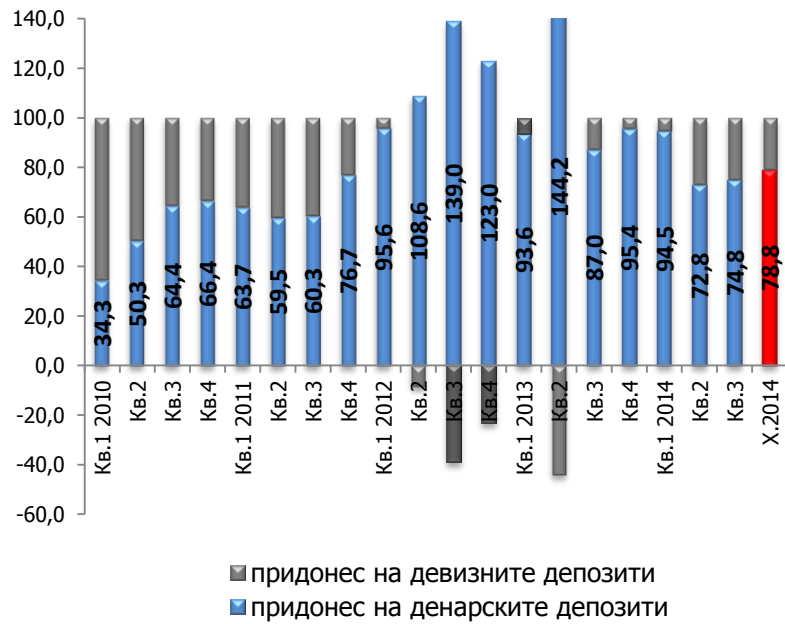
* Вклучува депозитни пари
Извор: НБРМ.

Вкупните депозити продолжија да растат и во текот на октомври, но со значително послаба динамика споредено со септември. Од секторски аспект, месечното зголемување во целост произлегува од растот на депозитите на населението при умерено намалување на корпоративните депозити.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити изнесува 8,5%, додека најновата октомвриска проекција за четвртиот квартал на 2014 година предвидува раст од 8,8%. Остварениот раст на депозитната база во текот на октомври (од 547 милиони денари) претставува 8% од проектираното квартално зголемување за последниот квартал на 2014 година.

Придонес на денарските и девизните депозити во порастот на вкупните депозити (во %)

*Вклучува депозитни пари.

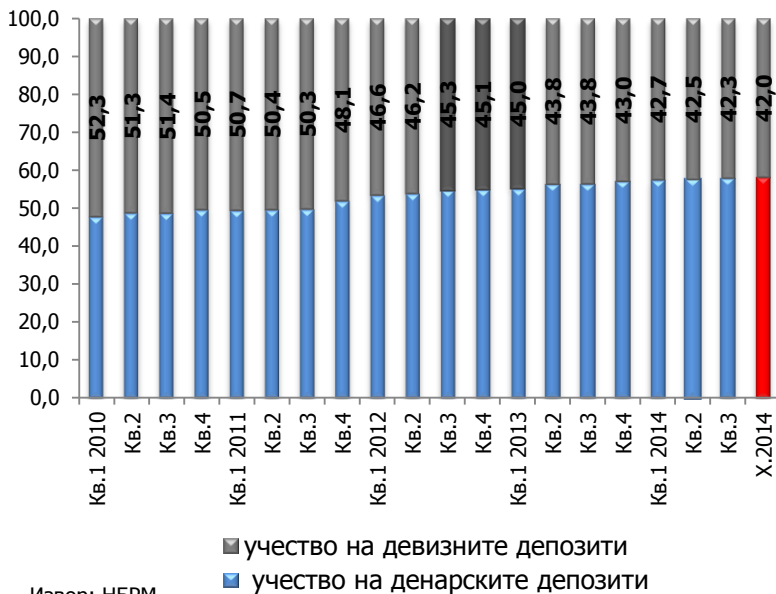

Остварениот годишен депозитен раст во поголем дел и натаму се должи на зголемувањето на денарските депозити, но во оваа насока делуваат и депозитите во странска валута (придонес од 21% во вкупниот годишен раст). Во текот на октомври промените кај девизните депозити се во насока на умерено намалување на месечна основа.

Извор: НБРМ.

Учество на денарските и девизните депозити во вкупните депозити (во %)

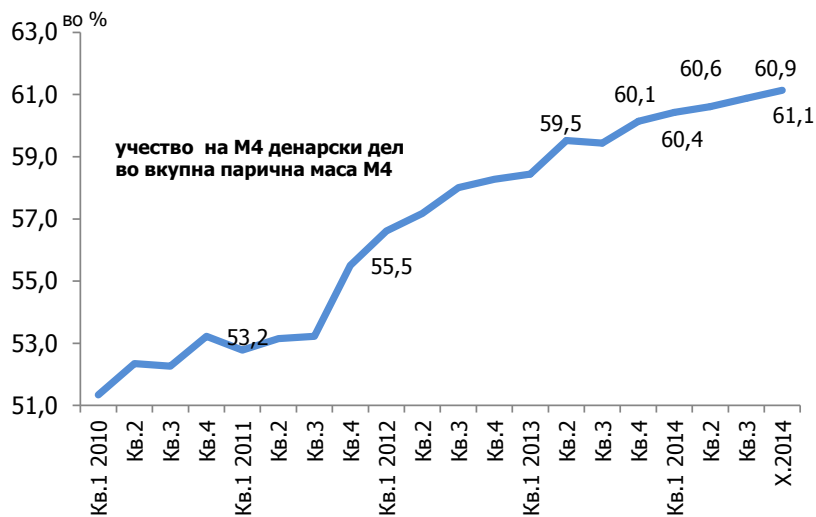
*Вклучува депозитни пари.

Извор: НБРМ.

Според податоците заклучно со октомври, валутната структура на вкупните депозити и натаму е стабилна, при што депозитите во домашна валута и натаму имаат поголемо учество во депозитната база.

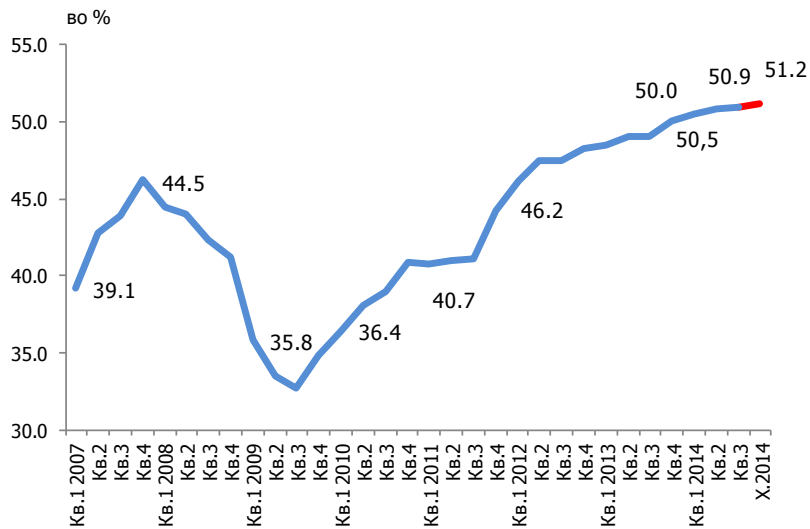
Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4 (во %)

Извор: НБРМ.

Учество на денарските депозити во вкупните депозити на населението, во %

*Вклучува депозитни пари.

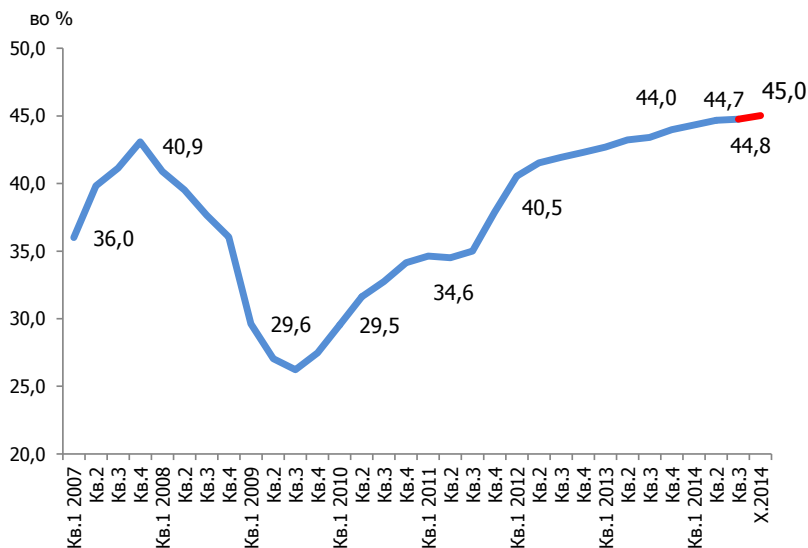

Извор: НБРМ.

Остварениот прираст на вкупните депозити на населението во текот на октомври во целост е резултат на зголемувањето на денарските депозити...

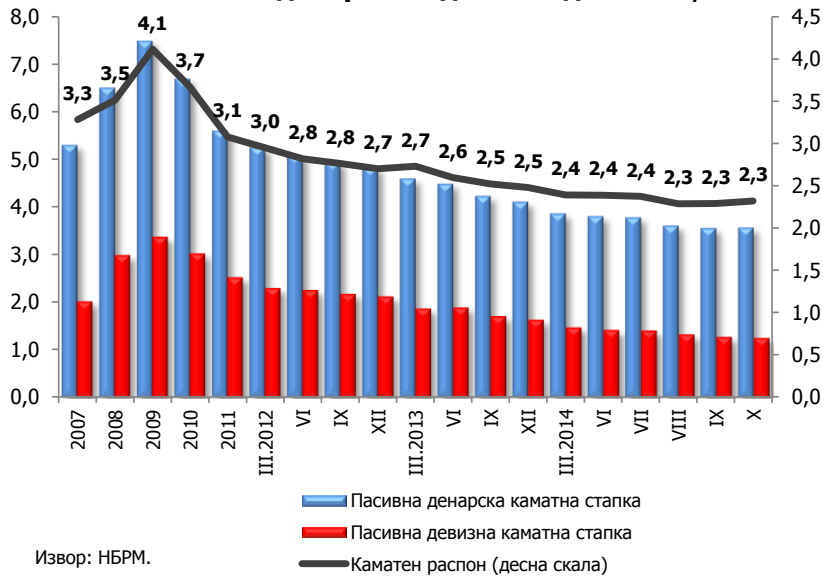
...што придонесе за малку повисоко учество на депозитите во домашна валута во вкупните депозити на населението (учество од 51,2%).

Учество на денарските депозити во вкупните депозити на населението (без депозитни пари), во %

Извор: НБРМ.

Каматни стапки на денарски и девизни депозити, во %

Извор: НБРМ.

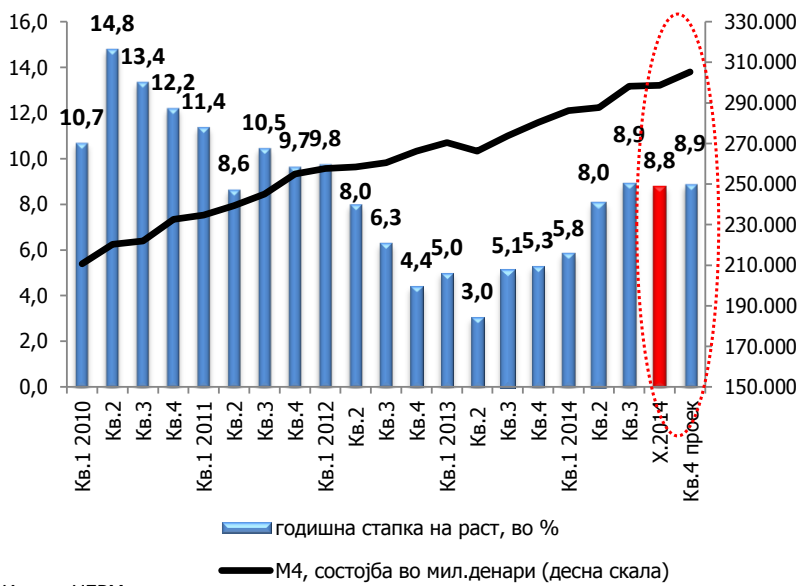
Каматни стапки на новопримени денарски и девизни депозити, во %

Извор: НБРМ.

Во текот на октомври, каматните стапки на денарските и девизните депозити (вкупни и новопримени) останаа непроменети во однос на претходниот месец, што укажува на стабилизирање на каматниот распон помеѓу денарското и девизното штедење.

Најширока парична маса, M4

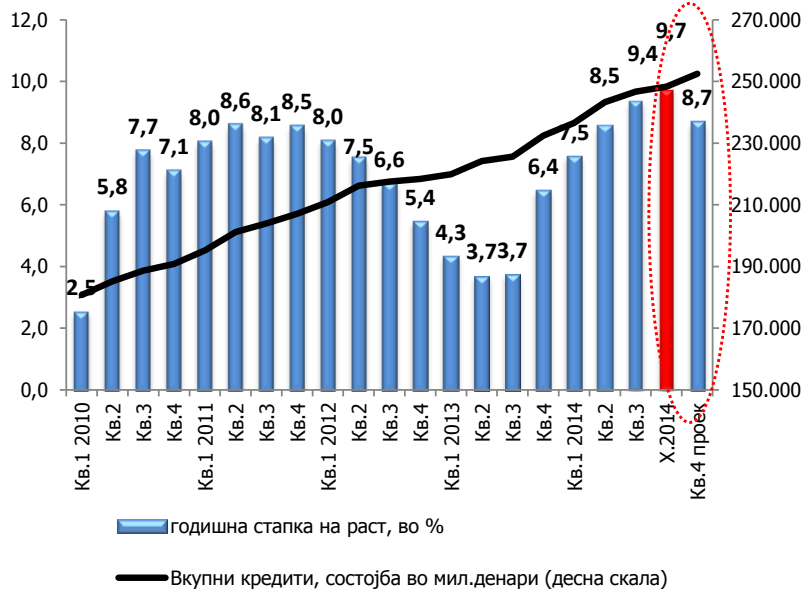

Според податоците заклучно со октомври, најшироката парична маса бележи раст што соодветствува со очекувањата за раст на паричната маса во последниот квартал во согласност со октомвриската проекција...

...при што остварениот прираст со октомври изнесува околу 7% од предвидениот раст за четвртиот квартал.

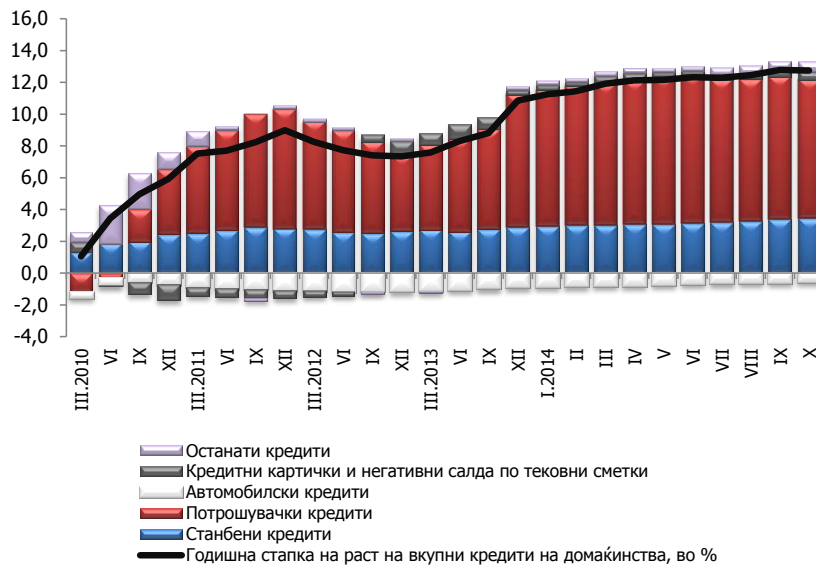
Извор: НБРМ.

Вкупни кредити

Извор: НБРМ.

Кредити на банките и штедилниците дадени на домаќинствата (придонес во годишна промена на кредитите на населението*, во п.п.)

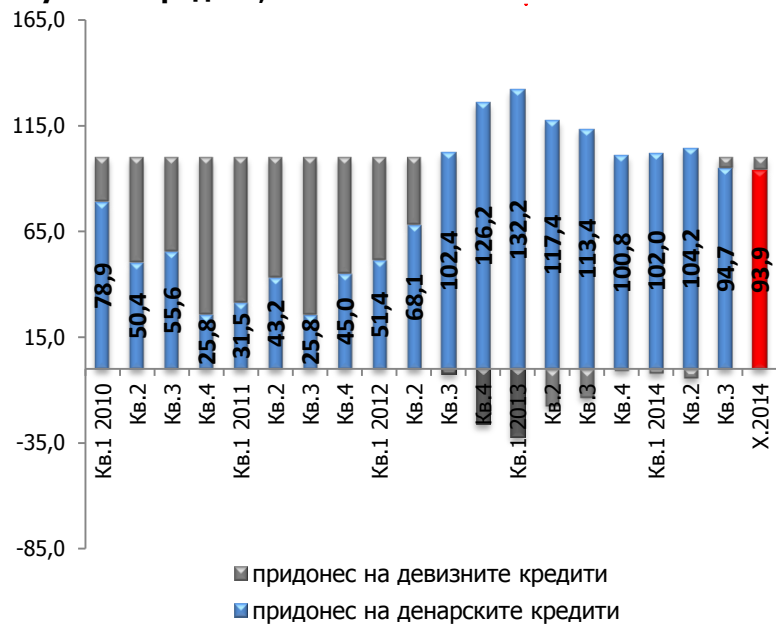
*Во вкупните кредити на население не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРМ.

Според податоците заклучно со октомври, на кредитниот пазар се забележани натамошни поволни движења. Остварениот прираст е со нешто послаба, но сепак, блиска динамика на раст споредено со септември, кога беше забележано зајакнување на месечниот раст (прираст од 2.077 милиони денари, наспроти релативно слабите остварувања во претходните два месеца, јули и август, од просечно 660 милиони денари). Од секторски аспект, кредитите одобрени на домаќинствата и натаму се главниот двигател на месечното зголемување на вкупните кредити (објаснувајќи 70% од вкупниот прираст), но позитивен придонес имаат и корпоративните кредити.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити на крајот на октомври изнесува 9,7%, додека октомвриската проекција за крајот на четвртиот квартал предвидува годишен раст од 8,7%¹⁴. Во текот на октомври, вкупните кредити се зголемија за 1.659 милиони денари што претставува околу 28% од очекуваниот прираст до крајот на годината.

¹⁴ Пониската стапка на раст за крајот на 2014 година во голем дел произлегува од базниот ефект, имајќи предвид дека во ноември и декември 2013 беше забележано значително забрзување на кредитната активност на приватниот сектор, при што вкупниот прираст во тој период изнесува 6.120 милиони денари.

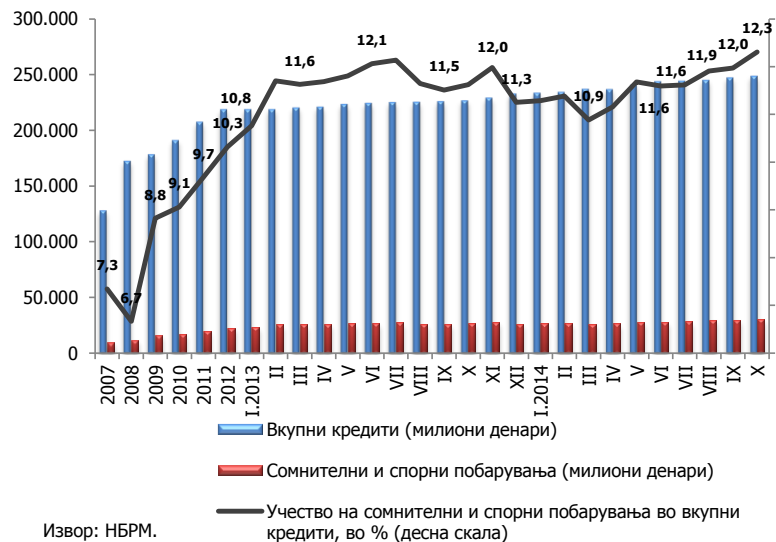
Придонес на денарските и девизните кредити во вкупните кредити, во %

Годишното зголемување на вкупните кредити и натаму во најголем дел се должи на растот на денарските кредити. Девизните кредити го задржуваат умерено позитивниот придонес кон вкупниот годишен прираст на кредитите.

Извор: НБРМ.

Учество на сомнителни и спорни побарувања во вкупните кредити, во %

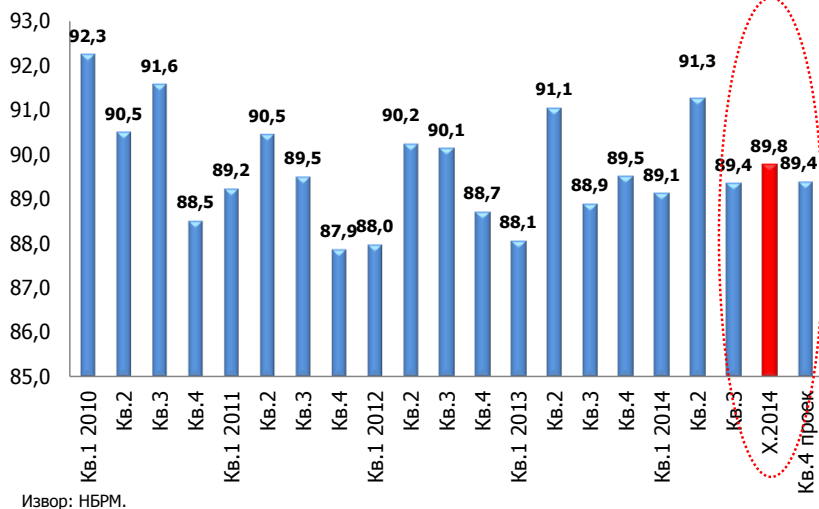

Во текот на октомври вкупните сомнителни и спорни побарувања продолжија да растат со забрзана динамика споредено со претходниот месец, што придонесе за благ раст на учеството на сомнителните и спорни побарувања во вкупните кредити¹⁵ (на 12,3%). Ваквите движења во целост се должат на натамошниот раст на нефункционалните кредити на корпоративниот сектор.

Извор: НБРМ.

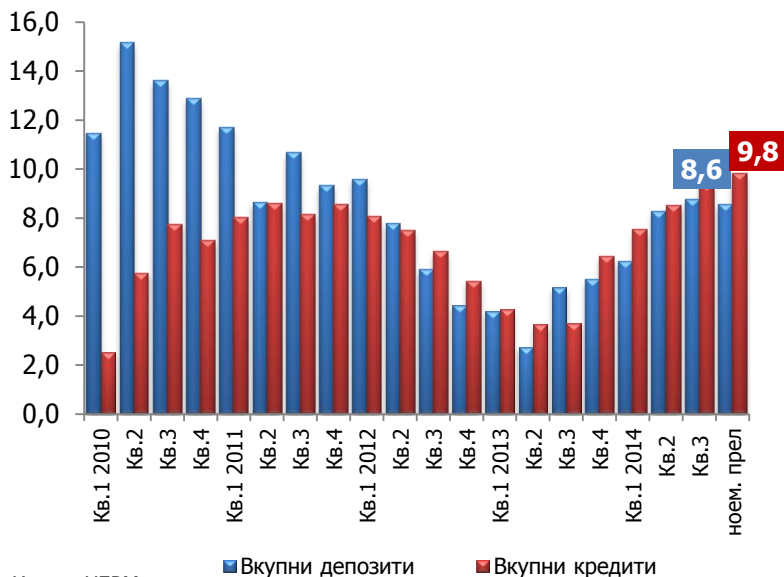
¹⁵ Показателот се однесува на вкупните кредити кон финансискиот и нефинансискиот сектор.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити, во %

Искористеноста на депозитниот потенцијал за кредитирање на приватниот сектор на крајот на октомври е малку повисока во однос на остварувањата во третиот квартал. Ваквите движења се резултат на поголемиот месечен прираст на вкупните кредити споредено со умерениот раст на депозитната база. Остварениот сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити е исто така повисок од нивото очекувано во рамки на октомвриската проекција за крајот на 2014 година.

Вкупни депозити и кредити, годишни промени, во %

Во согласност со првичните декадни податоци, растот на вкупните депозити продолжи и во ноември со значително поголем интензитет споредено со претходниот месец. Депозитите на населението продолжија да остваруваат солиден раст, при регистриран раст и на депозитите на претпријатијата на месечна основа. Придонес кон засилување на растот на вкупните депозити во ноември имаа и депозитите на останатите финансиски институции, чијшто раст на месечна основа објаснува околу 45% од растот на вкупните депозити. Кај вкупните кредити, првичните декадни податоци заклучно со ноември покажуваат засилување на кредитната активност споредено со претходниот месец. Воедно, карактеристична е и зголемена кредитна поддршка на претпријатијата, имајќи предвид дека околу 72% од новоодобрените кредити во ноември беа пласирани кај корпоративниот сектор. Во вакви услови, годишната стапка на раст на вкупните кредити во ноември, според првичните податоци, изнесува 9,8%, при раст на вкупните депозити од 8,6% на годишна основа.

Прилог 1. Хронологија на промените во поставеноста на монетарните инструменти на НБРМ и избрани одлуки од областа на супервизијата донесени во периодот 2013 - 2014 година

јануари 2013 година

- Стапија во сила Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителна резерва (донесени во ноември 2012 година), со која се овозможува намалување на основата за задолжителна резерва на банките за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија, како и за вложувањата во должнички хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула, издадени од споменатите претпријатија. Одлуката предвидува и целосно ослободување од издвојување задолжителна резерва за обврските на банките за издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години. Одлуката ќе се применува заклучно со 2014 година, кога зависно од постигнатите резултати ќе се преиспита потребата од нејзината натамошна примена.
- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,75% на 3,5%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 2% на 1,75%, како и на расположливите депозити преку ноќ од 1,0% на 0,75%.

март 2013 година

- Донесена е Одлуката за управување со кредитниот ризик којашто почна да се применува од 1 декември 2013 година.

јули 2013 година

- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,5% на 3,25%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,75% на 1,5%.
- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителна резерва со која се намалува стапката на задолжителната резерва за обврските на банките во домашна валута од 10% на 8%, со истовремено зголемување на стапката на задолжителната резерва за обврските во странска валута од 13% на 15%. Исто така, со измените се предвидува стапка на издвојување задолжителна резерва од 0% за обврските на банките кон нерезидентите – финансиски друштва, со договорна рочност над една година, како и за сите обврски кон нерезидентите со договорна рочност над две години. За краткорочните обврски кон нерезидентите - финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година и натаму се применува стапка од 13%. Заради задржување на задолжителната резерва во денари и во евра на релативно стабилно ниво, со измените се предвидува зголемување на делот од задолжителната резерва во евра, којшто се исполнува во денари од 23% на 30%.

октомври 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките. Со оваа одлука се намалува процентот на орочените депозити за кој се

претпоставува дека ќе се одлее од банките, од 80% на 60%, а почнува да се применува од 1 декември 2013 година. Со промената ќе се ослободи повеќе простор кај банките за долгорочно кредитирање на реалниот сектор.

ноември 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителна резерва со која се предвидува НБРМ да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Одлуката се применува од 1 јануари 2014 година.
- Донесена е Одлука за благајничките записи со којашто се воведува методологија за утврдување на потенцијалната побарувачка за благајнички записи. Во согласност со поставениот механизам, доколку на ниво на вкупниот банкарски систем се утврди дека постои повисока побарувачка од потенцијалната, банките коишто аукцираат со повисоки износи од сопствениот ликвидносен потенцијал, ќе имаат обврска разликата во однос на потенцијалот да ја пласираат во депозити со рок на достасување од седум дена.

февруари 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,5% на 1,25%.

април 2014 година

- Донесена е Одлуката за изменување и дополнување на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која во постоечката одлука се вршат две измени коишто се би требало позитивно да придонесат за кредитната поддршка на деловните банки кон претпријатијата. Имено, со оваа одлука (а во согласност со промените во новата Регулатива на ЕУ бр. 575/2013 за прудентните барања за кредитните институции и инвестициските фирми), чинидбените гаранции, односно гаранциите со кои се гарантира извршување одредена работа, се издвојуваат како ставки со средно-низок ризик, поради што за нив е предвиден понизок фактор на конверзија (20%), наместо досегашните 50%. Тоа би значело дека при пресметката на адекватноста на капиталот, овие вонбилансни ставки во помал дел би се третираше како билансни, што може да влијае за подобрување на адекватноста на капиталот и да го поттикне кредитирањето на корпоративниот сектор. Другата новина што се воведува е мотивирана од меѓународната практика на формирање фондови од страна на нискоризични субјекти (централни влади или мултилатерални развојни банки), чијашто основна цел е финансирање развојни проекти. Финансирањето на овие проекти најчесто се врши преку една или повеќе комерцијални банки, коишто, исто така, учествуваат со своите средства, и тоа: преку поделба на изложеноста во точно определен сооднос помеѓу банката и фондот или преку давање гаранции или други слични инструменти со кои фондот (давателот на гаранцијата) гарантира покривање на дел од кредитниот ризик во случај на неплаќање на обврските од страна на должникот. Со цел да се опфатат ваквите случаи, се овозможува поповолен регулаторен третман на фондовите основани од една или повеќе централни влади, мултилатерални развојни банки или јавни институции. За сите овие фондови, пондерот за ризичност ќе изнесува 0%, при што условот ќе биде финансирањето да се изврши со

уплата во удели, односно билансните и вонбилансните активности да бидат покриени со капиталот на фондот.

септември 2014 година

- Во насока на натамошно канализирање на вишокот ликвидност на банките кон нефинансискиот сектор, во септември НБРМ го ревидира механизмот за пренос на побарувачката на благајнички записи која е над потенцијалот на банките во друг инструмент, т.е. инструментот расположливи депозити на седум дена. Во согласност со овие промени, за расположливите депозити на седум дена коишто банките ќе мора да ги издвојат доколку на аукциите на благајнички записи побаруваат повисок износ од потенцијалниот¹⁶, е утврдена каматна стапка од 0%. За останатите средства коишто банките доброволно ќе ги пласираат во расположливи депозити на седум дена останува да важи редовната каматна стапка.

септември 2014 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со којашто се продолжува примената на нестандартната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија. Основна цел на Одлуката е да се обезбеди натамошна поддршка на двата системски значајни сектора на економијата. Досегашната примена на оваа мерка генерира позитивни ефекти врз динамиката на кредитирањето, а со тоа и на целокупниот економски раст, придонесувајќи за намалување на трошокот за финансирање на претпријатијата од двата сектора, иако со помал интензитет од потенцијалниот. Во вакви услови, а имајќи ги предвид податоците што укажуваат на одредена неизвесност околу динамиката на кредитирањето на корпоративниот сектор во следниот период, Одлуката предвидува оваа нестандартна мерка да продолжи да се применува до 31 декември 2015 година.

октомври 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,75% на 0,5% и на седумдневните депозити од 1,25% на 1%.

¹⁶ За начинот на утврдување на потенцијалната побарувачка за благајнички записи видете во Одлуката за благајнички записи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/13).